

DOI: 10.7251/GFP1808268K

UDC: 343.132(497.6)(094.5.072)

**Stručni rad***Datum prijema rada:*  
15. maj 2018.*Datum prihvatanja rada:*  
00. jun 2018.**Osnovne karakteristike praktične primjene pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske**

**Rezime:** U okviru brojnih mjera koje se preduzimaju s ciljem povećanja efikasnosti krivičnog postupka posebno mjesto pripada upravo pojednostavljenim formama postupanja u krivičnim stvarima. Predlaganje pojednostavljenih procesnih formi tradicionalnim krivičnim postupcima je inspirisano željom za uštedom vremena, troškova i rada izbjegavanjem formalnosti koje u rutinskim slučajevima izgledaju nepotrebne. U tom kontekstu, izvršena je sistemska reforma krivičnog procesnog zakonodavstva, kako na nivou Bosne i Hercegovine, tako i u njenim entitetima i Brčko Distriktu BiH koja je otvorila potpuno novi pristup krivičnom postupku, u kome se akcenat stavlja ne samo na pojačavanje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, nego i na efikasnost samog postupka. U paleti pojednostavljenih i skraćenih postupaka novo krivično procesno zakonodavstvo u Republici Srpskoj poznaje sljedeće oblike: imunitet svjedoka (član 149. ZKP RS), izjašnjenje o krivici (član 244. ZKP RS), pregovaranje o krivici (član 246. ZKP RS) i postupak za izdavanje kaznenog naloga (član 358. ZKP RS). U ovom radu biće riječi o praktičnoj primjeni navedenih instituta s aspekta efikasnosti krivičnog postupka Republike Srpske. Osnovni metod koji će se koristiti u teorijskom dijelu rada jeste dogmatsko-normativni metod, do će se u drugom dijelu rada koristiti statistički metod.

**Cljučne reči:** efikasnost krivičnog postupka, pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima, imunitet svjedoka, izjašnjenje o krivici, pregovaranje o krivici, postupak za izdavanje kaznenog naloga.

*Mr***Dragana Kosić**

*Magistar pravnih nauka,  
Savjetnik predsjednika Uprave  
kompanije Sector Security-  
preduzeće za fizičko i tehničko  
obezbjedenje i zaštitu,  
Banja luka,  
dragana.kosic@yahoo.com*

**UVODNA RAZMATRANJA**

Osnovni cilj krivičnog postupka je utvrđivanje istine. Treba priznati da je najpogodnije vrijeme za obavljanje toga posla prije glavnog pretresa, jer ono što je utvrdila policija ili tužilac često ima veću stvarnu vrijednost od materijala koji je kasnije ustanovljen u sudnici.<sup>1</sup> S druge strane, jedna od važnijih osobenosti savremene nauke

<sup>1</sup> Grubač, M. (1984), Racionalizacija krivičnog postupka uproščavanjem procesnih formi, Zbornik radova, god. XVIII, Broj 1-3, Pravni fakultet Novi Sad, (str. 289).

krivičnog procesnog prava, a time i savremenog krivičnoprocesnog zakonodavstva čija rješenja prate tendencije nauke, jeste zahtjev za efikasnošću krivičnog pravosuđa.<sup>2</sup> Efikasnost kao komponenta racionalnosti, najprije se može odrediti polazeći od opšteg značenja efikasnosti kao uspješnosti (lat. *Efficax*, acis-djelatan, uspješan). Efikasnost prava se najčešće definiše kao pravu svojstvena sposobnost da se realizuje, pri čemu je moguć raskorak između efikasnosti na nivou pojedinih pravnih normi i pravnog poretka u cjelini: efikasnost pravnog poretka se pokazuje kao uslov njegovog važenja, koje ne pretpostavlja nužno i efikasnost svake pojedine norme.<sup>3</sup>

Jedno od obilježja krivičnog procesnog zakonodavstva u državama na teritoriji bivše SFRJ u prvoj deceniji ovog vijeka je i stalnost procesa reformi kojima je cilj stvaranje normativne osnove za efikasniji krivični postupak. Ovako formulisan cilj reforme zasnovan je ne samo na činjenici da je efikasnost krivičnog postupka jedan od važnijih opšte prihvaćenih pravnih standarda međunarodnog karaktera, već i na tome da je jedino efikasan krivični postupak instrument uspješne borbe protiv kriminaliteta i kao takav odgovara ciljevima i generalne i specijalne prevencije.<sup>4</sup>

U savremenom krivičnom postupku sve važniji postaju instituti koji omogućavaju njegovo skraćivanje ili brži završetak na osnovu saradnje okrivljenog sa organima krivičnog postupka. Među tim institutima su, između ostalih, imunitet svjedoka, izjašnjenje o krivici, pregovaranje o krivici i postupak za izdavanje kaznenog naloga. Oni su u mnogim državama sve prisutniji i istovremeno se širi lepeza njihovih pojava oblika.<sup>5</sup>

Krivični postupak i krivično procesno pravo su „proizvodi“ razvoja pravne i socijalne države i ljudske civilizacije. U svom sadašnjem (ili aktuelnom) obliku oni su rezultat složenih i dugotrajnih istorijskih procesa, koje konstantno prati, na jednoj strani, promocija osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i njihova zaštita u kontekstu kriminalne politike, krivičnog prava i međunarodnog krivičnog prava, i na drugoj strani, zahtjevi (danas sve glasniji) za postizanjem zapaženih rezultata u borbi protiv kriminaliteta, naročito onih njegovih oblika koji dovode u pitanje međunarodnim, ustavnim i krivičnim pravom zaštićene vrijednosti ljudskog roda i društva.<sup>6</sup> Odnos države prema pravima građana u

<sup>2</sup> Bejatović, S. (2010), Reforma krivičnoprocesnog zakonodavstva Srbije i efikasnost krivičnog pravosuđa, Reforma krivičnog pravosuđa, Tematski zbornik radova, Pravni fakultet Niš, (str. 2).

<sup>3</sup> Više o racionalnosti krivičnog postupka: Brkić, S. (2009), Pojednostavljene forme krivičnog postupanja i postupak njihovog ozakonjenja u Republici Srbiji, Zakonodavni postupak i kazneno zakonodavstvo, Beograd, (str. 159-205).

<sup>4</sup> Simović, M. (2012), Aktuelna pitanja materijalnog i procesnog krivičnog zakonodavstva: normativni i praktični aspekt, *Aktuelna pitanja krivičnog zakonodavstva (normativni i praktični aspekt)*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Zlatibor, (str. 11). Opširnije: Bejatović, S., *op.cit.*, str. 2.

<sup>5</sup> Janković, R. (2016), Postupak za izdavanje kaznenog naloga u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine (doktorska disertacija), Univerzitet u Banja Luci, Pravni fakultet Banja Luka, (str. 1-2).

<sup>6</sup> Sijerčić-Čolić, H. (2012), Aktuelna pitanja krivičnog postupka u Bosni i Hercegovini (ustavnopravni, legislativni i praktični aspekti), *Aktuelna pitanja krivičnog zakonodavstva (normativni i praktični aspekt)*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Zlatibor, (str. 290).

krivičnom postupku jedno je od osnovnih pitanja krivičnog postupanja, kako s aspekta normativnih rješenja, tako i s aspekta praktične primjene. Taj se odnos uvijek iskazuje postojanjem dviju međusobno suprotstavljenih težnji: težnje za djelotvornošću krivičnog postupka i težnje za zaštitom prava građana u krivičnom postupku. Međutim, u svakodnevnoj praksi krivičnog postupanja tu je ravnotežu gotovo nemoguće postići. Budući da je cilj uvođenja i izgradnje skraćenih oblika krivičnog postupka pojednostavljenje i povećanje učinkovitosti krivičnog postupka, koje se postiže manjim formalizmom i sužavanjem procesnih garancija, neizbježno dolazi do poremećaja ravnoteže između pomenutih težnji u krivičnom postupku. Takva konstrukcija postupka nastoji se opravdati malim značajem i manjom težinom krivičnih djela, te izričitim ili prećutnim pristankom okrivljenog na primjenu konkretnog oblika skraćenog postupka.<sup>7</sup>

Od prijema Bosne i Hercegovine u članstvo Ujedinjenih naroda u proljeće 1992. godine pa do prijema u članstvo Vijeća Evrope deset godina kasnije, kao i poslije toga s obzirom na procese oko uključenja Bosne i Hercegovine u druge evropske integracije, njen pravni poredak je suočen s potrebom mijenjanja ili dogradnje instituta koji su postojali od ranije, kao i aktivnog prihvatanja instituta koji nisu do danas egzistirali na ovim prostorima, ali jesu u drugim državnim i pravnim zajednicama.<sup>8</sup> Bosna i Hercegovina spada u red svega nekoliko evropskih država koje su u zadnje vrijeme donijele svoje nove, sistemske procesne zakone kojima je na bitno drugačiji način uređen krivični postupak.<sup>9</sup> Poslije potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma u novembru 1995. godine, u Bosni i Hercegovini se intenzivnije preduzimaju reformski koraci u sistemu krivičnog pravosuđa i krivičnom (materijalnom, procesnom i izvršnom) zakonodavstvu. Sveobuhvatnije, intenzivnije i radikalnije reforme krivičnog zakonodavstva, i naročito krivičnog procesnog prava, razvijaju se nakon donošenja Zakona o Sudu Bosne i Hercegovine<sup>10</sup> i Tužilaštvu Bosne i Hercegovine.<sup>11</sup> Uzroke reformi treba tražiti u složenim i naglim promjenama u društvenom, političkom, ekonomskom, socijalnom i pravnom sistemu BiH, kao složene multietničke države<sup>12</sup> koja

<sup>7</sup> Carić, M. (2012), *Skraćeni oblici kaznenog postupka* (doktorska disertacija), Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet Split, (str. 362-363).

<sup>8</sup> *Ibidem*.

<sup>9</sup> Bubalović, T. (2008), *Novela Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine od 17.6.2008.*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 15, Broj 2/2008, Zagreb, (str. 1132).

<sup>10</sup> Sud Bosne i Hercegovine osnovan je Odlukom visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu u decembru 2000. godine. Zakon o sudu BiH je objavljen u Službenom glasniku BiH br. 29/2000, 24/2002, 3/2003, 42/2003, 37/2003, 9/2004, 4/2004, 35/2004, 61/2004, 32/2007, 97/2009. Službena prečišćena verzija Zakona o sudu BiH objavljena je u Službenom glasniku BiH br. 49/2009.

<sup>11</sup> Parlament Bosne i Hercegovine je u oktobru 2003. godine usvojio Zakon o tužilaštvu Bosne i Hercegovine, koji je donesen Odlukom visokog predstavnika u avgustu 2002. godine. Zakon o tužilaštvu Bosne i Hercegovine objavljen je u Službenom glasniku BiH br. 24/2002, 3/2003, 37/2003, 42/2003, 9/2004, 35/2004, 61/2004, 97/2009. Službena prečišćena verzija Zakona o tužilaštvu BiH objavljena je u Službenom glasniku BiH br. 49/2009.

<sup>12</sup> Pored specifičnosti BiH u nizu pitanja pravne prirode, počev od njenog ustavnog uređenja, BiH je specifična i u području krivično-procesnog zakonodavstva. Naime, krivični postupak u BiH uređuju četiri zakonotvorca (BiH, dva entiteta i Brčko distrikt BiH), pa odatle i četiri zakona o krivičnom postupku. Gotovo da nema države, bilo jedinstvenog ili složenog oblika uređenja, u kojoj krivični postupak nije uređen jednim zakonom. Hodžić, S. (2011), *Neka otvorena pitanja*

se sastoji od dva entiteta Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine i distrikta Brčko Distrikt.<sup>13</sup> Primarni ciljevi reforme su bili: efikasnost krivičnog postupka u smislu propisivanja pravnog instrumentarija za borbu protiv kriminaliteta i suzbijanje njegovih negativnih i destruktivnih posljedica, zaštita temeljnih i međunarodnim pravom afirmiranih prava i sloboda učesnika u krivičnom postupku, naročito pretpostavljenog izvršio-oca krivičnog djela, otklanjanje dugotrajnosti krivičnog postupka i uticanje na ubrzanje krivičnog postupka u smislu otklanjanja onih prepreka koje usporavaju tok konkretnog krivičnog postupka, rasterećenje krivičnog pravosuđa pojednostavljenjem procesnih oblika i instituta kroz koje se razvija krivični postupak za lakša krivična djela, odnosno krivična djela koja u ukupnom fundusu materijalnog krivičnog prava čine oko 80% propisanih inkriminacija. Opsežna sistemska reforma krivičnog procesnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini okončana je donošenjem Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine<sup>14</sup> koji je stupio na snagu 1. marta 2003. godine (U Republici Srpskoj Zakon<sup>15</sup> je stupio na snagu 1. jula 2003. godine, u Federaciji BiH<sup>16</sup> 1. avgusta 2003. godine, a u Brčko Distriktu<sup>17</sup> 1. jula 2003. godine). Tim je zakonom stvorena pravna osnova i normativni okvir za novi krivični postupak u BiH, bitno drugačiji od modela uređenog Zakonom o krivičnom postupku SFRJ iz 1977. godine koji je do tada bio u primjeni. Nakon nekoliko parcijalnih izmjena, zakonodavac je značajnije izmjenio i dopunio taj zakon donošenjem izmjena i dopuna Zakona o krivičnom postupku 2008. godine.<sup>18</sup>

U paleti pojednostavljenih i skraćenih postupaka novo krivično procesno zakonodavstvo u Republici Srpskoj<sup>19</sup> poznaje sljedeće oblike: imunitet svjedoka (član 149. ZKP RS), izjašnjenje o krivici (član 244. ZKP RS), pregovaranje o krivici (član 246. ZKP RS) i postupak za izdavanje kaznenog naloga (član 358. ZKP RS).<sup>20</sup>

---

krivičnog procesnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini, Krivično zakonodavstvo i prevencija kriminaliteta, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, (str. 397).

<sup>13</sup> Sijerčić-Čolić, H. (2003), Rasprava o reformi u krivičnom pravosuđu i krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine s posebnim osvrtom na novo krivično procesno pravo, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 10, Broj 1/2003, Zagreb, (str. 181).

<sup>14</sup> Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik u BiH, br. 3/2003, 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 76/2006, 29/2007, 32/2007, 53/2007, 76/2007, 15/2008 i 58/2008.

<sup>15</sup> Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 50/2003, 111/2004, 115/2004, 29/2007, 68/2007, 119/2008, 55/2009, 80/2009, 88/2009, 92/2009, 100/2009; prečišćen tekst 53/2012.

<sup>16</sup> Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, br. 35/2003, 56/2003, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 08/13, 59/14.

<sup>17</sup> Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH, br. 10/2003, 48/2004, 6/2005, 12/2007, 14/2007, 21/2007, 2/2008, 17/2009, prečišćen tekst 44/2010, 9/2013, prečišćen tekst 33/2013, 27/14.

<sup>18</sup> Bubalović, T. (2008), Novela Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine od 17.6.2008, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 15, Broj 2/2008, Zagreb, (str.1129-1130).

<sup>19</sup> I pored manjih razlika u zakonskim odredbama, sva četiri krivičnoprocesna zakona u BiH, u suštini, na identičan način regulišu pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima.

<sup>20</sup> Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ br. 53/2012, prečišćen tekst).

U narednom dijelu rada, navešćemo osnovne statističke pokazatelje, s aspekta primjene pojedinih oblika pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske od vremena njihovog uvođenja u Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske 2003. godine.<sup>21</sup>

### IMUNITET SVJEDOKA

U Zakonu<sup>22</sup> postoji posebna vrsta sporazuma, i to između svjedoka i tužioca (član 149. ZKP RS).<sup>23</sup> S obzirom da se radi o svjedoku koji koristi pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju, odnosno da će takav svjedok odgovoriti na takva pitanja ako mu tužilac da imunitet, može se zaključiti da je riječ o svjedoku koji pristaje na saradnju sa tužiocem. U pravilu, saradnja ovakvog „kooperativnog” svjedoka i tužioca usmjerena je na otkrivanje saizvršilaca ili saučesnika krivičnog djela, kao i na otkrivanje izvršenih krivičnih djela ili krivičnih djela koja se planiraju i pripremaju.<sup>24</sup>

U praksi se, primjena instituta *imunitet svjedoka*, pokazala opravdana, ukoliko se poštuju principi akuzatornosti i zakonitosti, te načelo legaliteta, i kao takav ima više prednosti nego nedostataka. Tužioc i sudije u Republici Srpskoj naročito ističu sljedeće prednosti primjene ovog instituta: učvršćivanje dokaza prilikom istrage, pogotovo ako se dokazi ne mogu obezbijediti na drugi način, ukoliko svjedok odustane od svjedočenja na glavnom pretresu ili lažno svjedoči u odnosu na ono svjedočenje koje je dao pred tužiocem, tužilac može odustati od datog imuniteta i svjedoka teretiti za izvršenje krivičnog djela, ovaj institut može biti od velike koristi kod procesuiranja najtežih krivičnih djela, naročito organizovanog kriminaliteta i krivičnih djela iz oblasti privrednog kriminaliteta sa karakterom koruptivnih krivičnih djela, zatim iz grupe krivičnih djela protiv službene dužnosti, te iz grupe krivičnih djela protiv života i tijela, te davanje imuniteta ponekad može biti od presudnog značaja za uspješnost zastupanja optužnice. Nedostatak primjene ovog instituta je taj što jedan svjedok biva zaštićen od krivičnog gonjenja, iako je krivično odgovoran. Zakon je, kao i savremeni pravni sistemi, prihvatio princip *nemo prodere se ipsum* time da svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju. U krivičnom postupku iskaz svjedoka mora biti potkrijepljen i drugim dokazima. To je put pravilne ocjene njegove vjerodostojnosti.<sup>25</sup>

<sup>21</sup> Kako bi odgovorili zadatku, razvili smo sopstvenu koncepciju analize statističkih podataka. Podlogu, u tom smislu, našli smo u zvaničnim podacima Republičkog tužilaštva Republike Srpske i Osnovnog suda u Banja Luci.

<sup>22</sup> Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske („Službeni glasnik RS“ broj 53/2012, prečišćen tekst).

<sup>23</sup> Za ovaj procesni institut često se koriste nazivi: „pokajnici“, „krunski“ svjedoci i „kooperativni delinkvent-svjedok“. Bez obzira na naziv, smisao je svuda isti: tužilac može odustati od gonjenja ili predložiti blažu kaznu ako svjedok ponudi informacije o saučesnicima i/ili izvršenom krivičnom djelu ili krivičnom djelu koje se planira. Simović, M. (2009), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine (zakonska rješenja i iskustva u dosadašnjoj praksi). Alternativne krivične sankcije i pojednostavljene forme postupanja, Srpsko udruženje za krivičnopranu teoriju i praksu, Beograd, (str. 199).*

<sup>24</sup> Simović, M., *op.cit.*, str. 199.

<sup>25</sup> Više o prednostima, nedostacima i učestalosti praktične primjene pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske: Kosić, D. (2017), *Pojednostavljene forme*

Iako i sudije i tužioci u Republici Srpskoj smatraju da je primjena instituta *imunitet svjedoka* opravdana i da ima znatno više prednosti nego nedostataka, ipak smatraju da je primjena ovog instituta, u praksi, rijetka. Ovo stajalište obrazlažu sljedećim argumentima: davanje imuniteta zavisi od potpune saradnje eventualnog optuženog, odnosno svjedoka koji je izvršilac, saizvršilac ili saučesnik, kome se daje imunitet kako bi se osiguralo svjedočenje protiv drugih izvršilaca krivičnih djela i dobijanja informacija do kojih se inače nije moglo doći tokom istrage; obično značaj iskaza svjedoka je mali u zamjenu za eventualni imunitet od krivičnog gonjenja; ovaj institut se primjenjuje kod najtežih krivičnih djela i kada su ispunjeni zakonski uslovi za njegovu primjenu, te kada tužilac procijeni da će primjenom ovog instituta postići ciljeve koji će omogućiti efikasnije procesuiranje krivičnog djela; procesni zakoni ne propisuju na koji način se svjedoku daje imunitet od strane tužioca, pa se u praksi pojavljuju različiti načini postupanja; nepostojanjem jedinstvene prakse i mogućim proceduralnim komplikacijama; tužilaštvo u toku istrage prikupi dovoljno dokaza, pa stoga, često, iskaz pribavljen davanjem imuniteta svjedoku ne predstavlja neophodan dokaz; nema puno situacija u praksi gdje bi se mogao koristiti ovaj institut, onako kako je zakonom regulisana njegova primjena; jedan broj ispitanih tužilaca smatra da se institut davanja imuniteta svjedoku treba koristiti samo u izuzetnim situacijama, tj. u slučaju kada tužilac u toku istrage nije u mogućnosti prikupiti druge dokaze i da bi to trebala biti rijetka pojava u složenim krivičnim predmetima u kojima je teško doći do kvalitetnih dokaza, i ne bi se smjelo dozvoliti generalno korištenje ovog instituta za izbjegavanje krivične odgovornosti.<sup>26</sup>

Tužilaštvo vodi svu evidenciju o svim radnjama koje sprovodi tužilaštvo. Međutim, imunitet se daje odlukom tužioca, kao jednostranim aktom, koja odluka stoji u spisu predmeta i koja se može uskratiti suprotnoj strani do faze potvrđivanja optužnice kao i svaki dokaz u skladu sa članom 55. ZKP RS ali i ovo pravo se može uskratiti braniocu ako bi otkrivanje imuniteta moglo dovesti u opasnost ciljeve istrage. To je jedan od razloga zbog čega se ne evidentiraju podaci o broju dodijeljenih imuniteta<sup>27</sup>, a nije ni propisano Pravilnikom o orijentacijskim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH.<sup>28</sup>

---

postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske (magistarska teza), Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Pravni fakultet Pale, (str. 212-217).

<sup>26</sup> *Ibidem*.

<sup>27</sup> S obzirom da Republičko tužilaštvo Republike Srpske vodi statistiku o prijavama, istragama, procesnim odlukama, optužnicama i presudama, konkretnije, statistiku o dvije pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske: pregovaranje o krivici i postupak za izdavanje kaznenog naloga, naš prijedlog je da u tu statistiku uvrsti i podatke o izjašnjenju o krivici, odnosno podatke o broju presuda na osnovu priznanja krivice. Takođe, bilo bi jako korisno pratiti i podatke o broju dodijeljenih imuniteta na nivou tužilaštva. Samo na ovakav način, moguće je sagledati značaj praktične primjene pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske, te sagledati moguće razloge/uzroke manje ili veće primjene pojedinih instituta, kao i davanja određenih prijedloga radi poboljšanja primjene navedenih instituta.

<sup>28</sup> Pravilnik o orijentacijskim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 103/12, 2/14, 104/14).

## IZJAŠNENJE O KRIVICI

Institutom *izjašnjenja o krivici*, čija se priroda ogleda u davanju formalnog odgovora pred sudom na optužbu u optužnom dokumentu nastoji se prije početka glavnog pretresa utvrditi da li optuženi optužbu prihvata ili je osporava. Kod ovog instituta radi ce o prvom pojavljivanju optuženog pred sudom (sudijom za prethodno saslušanje), od započinjanja krivičnog postupka protiv njega koje se sastoji u preduzimanju radnje izjašnjavanja o krivici u prisustvu tužioca i branioca (član 244. stav 1. Zakona), bez obzira na vrstu krivičnog djela i propisanu kaznu.<sup>29</sup>

U praksi, prema mišljenju sudija i tužilaca, se jako rijetko dešava da optuženi, prilikom izjašnjenja o krivici, pred sudijom za prethodno saslušanje prihvati optužbu. Jedan od razloga zašto optuženi, uglavnom, negira krivicu može biti i u tome što ako optuženi prizna krivicu pred sudom, ne može zaključiti sporazum o priznanju krivice sa tužiocem. Optuženi prihvata optužbu samo u slučaju kada postoje čvrsti dokazi optužbe i kada je svjestan da bi u suđenju „loše prošao“, a istovremeno shvati da se, u pravilu, priznanje krivice pred sudom uzima kao olakšavajuća okolnost prilikom odmjeravanja krivičnopravne sankcije.<sup>30</sup> Da se ovaj institut jako rijetko koristi, govore i podaci Osnovnog suda u Banja Luci, kao najvećeg prvostepenog suda u Republici Srpskoj, gdje je, uvidom u dostavljenu *statistiku načina završetka po referatima i vrstama predmeta*, u periodu od 01.01.2006.-30.06.2016. godine, utvrđeno da je od ukupno 7090 lica koja su obuhvaćena tzv. Kps (krivica - prethodno saslušanje) fazom samo njih četvoro ili 0.06% optuženih izjasnilo krivim pred sudijom za prethodno saslušanje, te su donesene svega četiri presude na osnovu priznanja krivice.<sup>31</sup> Nakon što se optuženi izjasni da nije kriv na ročištu za izjašnjavanje o krivici pred sudijom za prethodno saslušanje, takva izjava se unosi u zapisnik, a sudija će proslijediti predmet sudiji ili vijeću na dalji postupak odnosno radi zakazivanja glavnog pretresa, a dokaze koji potkrepljuju navode optužnice sud vraća tužiocu. Tek kada se optuženi izjasni da nije kriv, može pokrenuti postupak pregovaranja sa tužiocem o uslovima za priznanje krivice.<sup>32</sup>

Međutim, prema riječima sudija i tužioca, dešava se da optuženi krivicu prizna kasnije, u toku glavnog pretresa, odnosno do okončanja istog. Uvidom u dostavljenu *statistiku načina završetka po referatima i vrstama predmeta* Osnovnog suda u Banja Luci, za period 01.01.2006-30.06.2016. godine, u tzv. K fazi (faza poslije Kps faze), od ukupno 10043 lica koja su obuhvaćena u ovom fazom, njih 940 ili 9.36% optuženih je priznalo krivicu, te je doneseno 940 presuda na osnovu priznanja krivice.<sup>33</sup>

<sup>29</sup> Simović, M. (2009), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine (zakonska rješenja i iskustva u dosadašnjoj praksi)*, Alternativne krivične sankcije i pojednostavljene forme postupanja, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, (str. 200).

<sup>30</sup> Kosić, D., *op.cit.*, str. 219.

<sup>31</sup> Kao što vidimo, moguće je dobiti podatak o broju presuda na osnovu priznanja krivice iz CMS sistema. Uvidom u dostavljenu *statistiku načina završetka po referatima i vrstama predmeta* Osnovnog suda u Banja Luci, za period 01.01.2006-30.06.2016. godine, dobijeni su ovi podaci o presudama na osnovu priznanja krivice.

<sup>32</sup> Više vidjeti u: Turanjanin, V. (2016), *Sporazum o priznanju krivičnog dela* (doktorska disertacija), Univerzitet u Kragujevcu, Pravni fakultet Kragujevac.

<sup>33</sup> Kosić, D., *op.cit.*, str. 217-219.

## **PREGOVARANJE O KRIVICI I POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA**

### **Podignute optužnice u Republici Srpskoj za period 2004-2015. godina**

Analiza statističkih podataka dobijenih od strane Republičkog tužilaštva Republike Srpske o primjeni pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima,<sup>34</sup> pokazuje je da je u periodu 2004-2015. godine podignuto ukupno 78895 optužnica, od čega u redovnom krivičnom postupku 37555 ili 47.60% optužnica, a u pojednostavljenom krivičnom postupku 41340 ili 52.40% optužnica.

U prosjeku, u Republici Srpskoj godišnje bude podignuto 6574.58 optužnica, od čega 3129.58 (ili 47.60%) u redovnom krivičnom postupku, a 3445 (ili 52.40%) u pojednostavljenom krivičnom postupku.

U posmatranom dvanaestogodišnjem periodu najviše optužnica je podignuto 2005. godine (8726 optužnica), a najmanje 2010. godine (5447 optužnica). Najviše optužnica u redovnom krivičnom postupku je podignuto 2012. godine (3784 optužnica), a najmanje na početku primjene novih odredbi Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske – 2004. godine, kada su podignute 2343 optužnice. Najviše optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku je podignuto 2005. godine (5251 optužnica), a najmanje 2013. godine (2282 optužnice).

Ovakvi podaci su logična posljedica dešavanja u nacionalnom krivičnoprocesnom zakonodavstvu 2003. godine. S obzirom da je 2003. godine došlo do izmjena u krivičnom zakonodavstvu donošenjem novog Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, tokom 2004. godine izvršen je izbor tužilaca u tužilaštvima RS, formirana su nova tužilaštva sa specijalnim odjeljenjima i ustanovljeni su novi zapisnici. Na efikasnost rješavanja predmeta uticalo je i nepostajanje sudske prakse prilikom primjene novih instituta, neujednačenost stavova u primjeni pojedinih zakonskih odredbi, novi oblici kriminala kao i „uigravanje“ timova policije i tužioca.<sup>35</sup> Sve navedeno je uticalo i na donošenje manjeg broja tužilačkih i sudskih odluka u periodu 2004. godine. Iz ovih razloga je teško statističke podatke koji se odnose na 2004. godinu upoređivati sa podacima iz 2003. godine i na osnovu toga donositi zaključke. Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske su se počele primjenjivati 2004. godine, iz koga razloga se analiza primjene i svrsishodnosti istih vrši tek od 2004. godine.<sup>36</sup>

Na probleme sa kojima su se suočili sudovi i tužilaštva tokom 2004. i 2005. godine ukazuje i Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine u svojim godišnjim izvještajima. U tom periodu, postojao je niz problema sa kojima su se suočavali sudovi i tužilaštva, od kojih su izdvojili tri osnovna problema, kao i strategiju u svrhu njihovog rješavanja:

<sup>34</sup> Iz dostupnih statističkih podataka Republičkog tužilaštva Republike Srpske, autor će u radu vršiti analizu primjene postupka za izdavanje kaznenog naloga, te analizu primjene instituta pregovaranja o krivici u odnosu na redovni krivični postupak, za period 2004.-2015. godine, s obzirom da su se isti počeli primjenjivati tek od 2004. godine.

<sup>35</sup> Izvještaj Republičkog tužilaštva Republike Srpske broj: A-06/05 od 17.01.2005. godine podnesen Visokom i sudskom tužilačkom savjetu BiH.

<sup>36</sup> Više: Kosić, D., *op.cit.*, str. 184-194.



razjedinjeno (rasparčano ili dezintegrisano) finansiranje sudova i tužilaštava, neefikasno procesuiranje predmeta i nedovoljna finansijska sredstva.<sup>37</sup>

U periodu od 2004. godine do 2009. godine broj podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku je bio veći nego u redovnom krivičnom postupku, a u periodu od 2010. godine do 2015. godine je obrnuta situacija – broj podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku je manji nego u redovnom krivičnom postupku.<sup>38</sup>

Evidentno je da od 2010. godine imamo određen pad broja stavljenih zahtjeva za izdavanjem kaznenog naloga u odnosu na broj podignutih optužnica. Zanimljivo je da sličnu tendenciju uočavamo i kod optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice. Početak značajnijeg smanjenja broja zaključenih sporazuma se poklapa sa uvođenjem obavezne saglasnosti glavnog okružnog tužioca na sve sporazume koja je uvedena *Pravilima u postupku pregovaranja o krivici i zaključenju sporazuma o krivici Republičkog tužilaštva Republike Srpske od 2009. godine*.<sup>39</sup> Novi krivično procesni instituti se obično veoma oprezno i ograničeno primjenjuju, kao što se to desilo u srbijanskom ili crnogorskom krivičnoprocesnom zakonodavstvu sa kaznenim nalogom koji se nešto manje koristio na samom početku primjene.<sup>40</sup> Međutim, kod nas je obrnuta situacija. U periodu od 2004. godine do 2009. godine broj podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku (broj podignutih optužnica sa kaznenim nalogom i broj podignutih optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice) je bio veći nego u redovnom krivičnom postupku, dok se od 2010. godine bilježi pad podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku. Na manji broj primjene konsenzualnih formi su možda uticali npr. strah od suda javnosti zbog blagih kazni<sup>41</sup>; greške u praksi prilikom njihove primjene koje

<sup>37</sup> Godišnji izvještaj za 2004. i 2005. godinu, Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine, BiH. Dostupno na: <http://vsts.pravosudje.ba/>.

<sup>38</sup> Detaljnija analiza podataka o podignutim optužnicama u redovnom krivičnom postupku i pojednostavljenom krivičnom postupku u Republici Srpskoj za period 2004-2015. godina pokazuje da je u periodu 2004-2005. godina, zatim u periodu 2010-2012. godina i u periodu 2014-2015. godina zabilježena tendencija rasta broja podignutih optužnica i u redovnom i u pojednostavljenom krivičnom postupku. U obje forme krivičnog postupka, u periodu 2005-2009. godina i u periodu 2012-2013. godina zabilježena je tendencija pada broja podignutih optužnica. Vidjeti: Kosić, D., *op.cit.*, str. 181-207.

<sup>39</sup> Pravila u postupku pregovaranja o krivici i zaključenju sporazuma o krivici Republičkog tužilaštva Republike Srpske broj: A-56/09 donesena dana 09.02.2009. godine na sjednici proširenog kolegija od strane republičkog tužioca, republičkih tužilaca, glvnih okružnih tužilaca i glavnog specijalnog tužioca.

<sup>40</sup> Janković, R., *op.cit.*, str. 114.

<sup>41</sup> Postoji određeno nerazumjevanje od šire javnosti samog instituta pregovaranja o krivici, pa se najčešće od strane javnosti ovi sporazumi doživljavaju kao neka vrsta nagodbe i javnost je često nezadovoljna visinom kazni koje se izriču po sporazumima. Jedan od razloga za to je što je dugo na ovim prostorima bio pristitan inkvizitorski pravni sistem gdje je tužilac uvijek insistirao na najstrožijoj kazni za optuženog, pa će sigurno biti potrebno vrijeme da se javnost privikne na primjenu ovog insituta. Iako kaznu izriče sud, nezadovoljstvo javnosti najčešće se usmjerava prema tužiocu, a razlog za to je što široj javnosti nisu dovoljno poznate sve prednosti i koristi koje društvo ima od sporazumnog priznanja. Barašanin, M. (2008), Govor i prezentacija sa konferencije u Sarajevu: Insitit Sporazuma o priznanju krivice i njegoa primjena u predmetima

su nastale zbog nedorečenosti i nepreciznosti zakonskih odredaba što dovodi do neujednačene sudske prakse; nepovjerenje između procesnih stranaka i branilaca; nemotivisanost tužilaca zbog komplikovane procedure zaključenja sporazuma o priznanju krivice zbog primjene Pravila u postupku pregovaranja o krivici i zaključenju sporazuma o krivici Republičkog tužilaštva Republike Srpske broj: A-56/09 donesena dana 09.02.2009. godine na sjednici proširenog kolegija od strane republičkog tužioca, republičkih tužilaca, glavnih okružnih tužilaca i glavnog specijalnog tužioca.<sup>42</sup> Razlozi koji su navedeni kao mogući uzrok sve rijeđe primjene konsenzualnih formi, a posebno instituta *pregovaranja o krivici* zbog sve manje zainteresovanosti i nemotivisanosti tužioca za primjenom ovog instituta, nepotrebno otvaraju određene dileme u vezi sa nezavisnošću i nepristrasnošću rada tužilaštva. Ovo pitanje bi trebalo da bude predmet posebnog naučnog rada.

Navedeno potvrđuje i dole navedena detaljnija analiza statističkih podataka.

Dakle, od ukupnog broja podignutih optužnica na području Republike Srpske, u periodu 2004-2015. godina, koji iznosi 78895 optužnica, podignuto je 35836 optužnica sa kaznenim nalogom ili 45.43% od ukupnog broja podignutih optužnica (ili 86.69% od broja podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku),<sup>43</sup> dok je 5504 optužnica podignuto sa predloženim sporazumom o priznanju krivice, ili 6.97% od ukupnog broja podignutih optužnica (ili 13.31% od broja podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku).<sup>44</sup>

Iz navedenog je vidljivo da tužilac stavlja zahtjev za izdavanje kaznenog naloga u skoro polovini predmeta ili 45.43%<sup>45</sup> u kojima je zapriječena kazna zatvora do pet godina

---

u Tužilaštva BiH. Dostupno na: [http://tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/Barasin\\_govor\\_za\\_konferenciju-sporazum\\_o\\_priznanju\\_krivice\\_27\\_i\\_28\\_03\\_2008.pdf](http://tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/Barasin_govor_za_konferenciju-sporazum_o_priznanju_krivice_27_i_28_03_2008.pdf), 25.05.2017.

<sup>42</sup> Precizan odgovor na pitanje zašto je došlo do toga da je broj podignutih optužnica u redovnom krivičnom postupku postao veći nego u pojednostavljenom krivičnom postupku i zašto ta tendencija traje već pet godina trebaju dati naredna istraživanja. Vidjeti: Kosić, D., *op.cit.*, str. 182-247.

<sup>43</sup> Ovaj postupak je veoma efikasan. Veliki broj predmeta u kojima je stavljen zahtjev za izdavanje kaznenog naloga je završen u roku od mjesec dana. Vidjeti: Simović, Mi. i Simović, Ma. (2005), *Reforma krivičnog postupka u Bosni i Hercegovini – o nekim spornim pitanjima*. Beograd: *Pravni život, Časopis za pravnu teoriju i praksu, Broj 9*, (str. 753-778). Autori navode da je 63% posmatranih predmeta u kojima je stavljen zahtjev za izdavanje kaznenog naloga završeno u roku od 30 dana od dana potvrđivanja optužnice, navedeno po Janković, R., *op.cit.*, str. 116.

<sup>44</sup> Broj optužnica podignutih u redovnom krivičnom postupku je 37555 ili 47.60%, a u pojednostavljenom krivičnom postupku 41340 ili 52.40% optužnica. Pojednostavljen krivični postupak obuhvata optužnice sa kaznenim nalogom i optužnice sa predloženim sporazumom o priznanju krivice.

<sup>45</sup> Primjera radi, u Njemačkoj na mandatni postupak otpada oko 30% svih predmeta iz nadležnosti Amtsgerichta. Tokom 1974. godine zabilježen je njegov udio u 38.2% slučajeva, u 1975. godini 34.4%, i u 1976. godini u 32.3% slučajeva. Njegov značaj je povećan kada je izmjenama StPO 1979. godine omogućena njegova primjena i pred Schoffengericht. U Austriji je tokom 1988. godine okončano pred Bezirksgericht-om 96.083 predmeta, od čega 25.595 putem kaznenog naloga, dakle 26.6%. Više vidjeti u: Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet Novi Sad, 2004.

ili novčana kazna kao glavna kazna,<sup>46</sup> dok je samo 6.97% optužnica podignuto sa predloženim sporazumom o priznanju krivice od ukupnog broja podignutih optužnica.<sup>47</sup> Iz dostupnih statističkih podataka o funkcionisanju postupka za izdavanje kaznenog naloga u pojedinim zemljama, mogli bismo doći do zaključka da to nije beznačajni procesni instrument u tretiranju bagatelnog kriminaliteta, s obzirom na njegovu učestalost. Često je to, ako ne jedini, a ono najvažniji tip postupka namijenjen toj vrsti krivičnih djela. U našoj teoriji, a posebno praksi, preovladava shvatanje da je primjena pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima pokazala više pozitivnih, nego negativnih strana i da su one pokazale svoju opravdanost u praksi.<sup>48</sup>

U posmatranom dvanaestogodišnjem periodu najviše podignutih optužnica sa kaznenim nalogom je bilo 2005. godine (3928 optužnica), a najmanje 2013. godine (2137 optužnica). Najviše optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice je podignuto 2005. godine (1323 optužnice), a najmanje 2010. godine, kada je podignuta 81 optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice.<sup>49</sup>

### **Potvrđene optužnice u Republici Srpskoj za period 2004-2015. godina**

Na području Republike Srpske, u periodu 2004-2015. godina, ukupno je podignuto 78895 optužnica. U istom periodu je potvrđeno ukupno 73709 optužnica

<sup>46</sup> Vidjeti takođe: OSCE, (2004), *Izveštaj o primjeni zakona o krivičnom postupku na sudovima u BiH*, Sarajevo, BiH, (str. 26). gdje se navodi da je od 310 posmatranih predmeta u kojima je zbog propisane kazne bilo moguće staviti zahtjev za izdavanje kaznenog naloga, on stavljen u 168 predmeta ili 54%, navedeno po Janković, R., *op.cit.*, str. 114.

<sup>47</sup> U njemačkom krivičnoprocesnom zakonodavstvu u periodu 1986-1987. godine putem sporazuma o priznanju krivice riješeno 20-30% svih krivičnih predmeta, ali je na ovaj način riješeno više od 80% krivičnih postupaka koji su vođeni za krivična djela „bijelog okovratnika“, ali i za pojedina krivična djela organizovanog kriminaliteta. Danas je procenat krivičnih predmeta riješenih sporazumom o priznanju krivičnog djela veći, i kreće se oko 50%. U francuskom krivičnoprocesnom zakonodavstvu do kraja 2005. godine zaključeno je ukupno 27.200 sporazuma, čija je popularnost rasla i tokom idućih godina, pa je 2006. godine zaključeno 50.250 sporazuma, a iduće 2007. godine neznatno manje, 49.712, dok je 2008. godine zaključeno 56.328 nagodbi. Međutim, 2010. godine više od 15% krivičnih predmeta je završeno na ovaj način, čime je sporazum počeo da zauzima sve značajnije mesto u francuskom pravosuđu. Više vidjeti u: Turanjanin, V., *op.cit.*

<sup>48</sup> Više o prednostima, nedostacima i učestalosti praktične primjene pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske: Kosić, D., *op.cit.*, str. 212-228.

<sup>49</sup> Detaljnija analiza podataka o podignutim optužnicama sa kaznenim nalogom u Republici Srpskoj za period 2004-2015. godina pokazuje da je u periodu 2007-2010. godina zabilježena tendencija pada broja podignutih optužnica sa kaznenim nalogom, a u periodu 2013-2015. godina evidentan je porast broja podignutih optužnica sa kaznenim nalogom. U ostalim vremenskim periodima nije vidljiva jasna višegodišnja tendencija povećanja ili smanjenja broja podignutih optužnica sa kaznenim nalogom u Republici Srpskoj. Analiza podataka o podignutim optužnicama sa predloženim sporazumom o priznanju krivice u Republici Srpskoj za period 2004-2015. godina pokazuje da je u periodu 2004-2005. godina zabilježen značajniji porast broja podignutih optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice, a potom dolazi do postepenog smanjenja broja podignutih optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice. U periodu 2011-2014. godina primjetna je stagnacija u broju podignutih optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice. Kosić, D., *op.cit.*, str. 184-193.

(potvrđeno je 39701 optužnica u pojednostavljenom i 34008 optužnica u redovnom krivičnom postupku), što je za 6.57% manje od broja podignutih optužnica. Dakle, potvrđeno je 93.43% svih podignutih optužnica. U 6.57% optužnica koje nisu potvrđene spadaju optužnice koje su podignute u toku izvještajnog perioda<sup>50</sup> u kojima nije donesena odluka o potvrđivanju ili odbijanju,<sup>51</sup> optužnice čije je potvrđivanje odbijeno, optužnice koje su povučene prije donošenja odluke o potvrđivanju, optužnice povučene nakon potvrđivanja i optužnice riješene na drugi način.<sup>52</sup>

Od ukupnog broja podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku, u periodu 2004-2015. godina, koji iznosi 41340 optužnica, potvrđeno je 39701 optužnica ili 96.03 %. Dakle, u periodu 2004-2015. godina na području Republike Srpske podignuto je 35836 optužnica sa kaznenim nalogom, a potvrđeno 34475 optužnica ili 96.20% od ukupnog broja podignutih optužnica sa kaznenim nalogom. U navedenom vremenskom periodu podignuto je 5504 optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice, a potvrđeno 5226 ili 94.94% od ukupnog broja podignutih optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice.

Tokom posmatranog dvanaestogodišnjeg perioda u kontinuitetu broj potvrđenih optužnica sa kaznenim nalogom je znatno veći od broja potvrđenih optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice. Najviše optužnica sa kaznenim nalogom je potvrđeno 2007. godine (3980 optužnica), a najmanje 2014. godine (2186 optužnica). Najviše optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice je potvrđeno 2005. godine (1225 optužnica), a najmanje optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice je potvrđeno 2015. godine (83 optužnice).

### **Odnos broja podignutih optužnica, potvrđenih optužnica i sudskih odluka**

Na području Republike Srpske, u periodu 2004-2015. godina je podignuto 78895 optužnica. U istom periodu je potvrđeno 73709 optužnica, što je za 6.57% manje od broja podignutih optužnica. U periodu 2004-2015. godina u Republici Srpskoj je doneseno 72079 sudskih odluka.<sup>53</sup>

Analiza broja podignutih optužnica za period 2004-2015. godina pokazuje da u Re-

<sup>50</sup> Izvještajni period je period od jedne godine.

<sup>51</sup> Optužnice o kojima će se odlučivati u narednoj godini odnosno narednom izvještajnom periodu.

<sup>52</sup> Detaljna i sveobuhvatnija analiza broja potvrđenih optužnica i donesenih sudskih odluka bi prevazilazila okvire ovog rada, te autor ovog rada ostavlja mogućnost analize ovih i drugih podataka, u nekom budućem periodu, u nekom drugom naučnom i stručnom radu. S obzirom na temu ovog rada, prikazani rezultati istraživanja, u ovom radu, i njihova detaljna analiza, po mišljenju autora, govore dovoljno o primjeni i svrsishodnosti pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske.

<sup>53</sup> Uvidom u podatke dostavljene od strane Republičkog tužilaštva Republike Srpske, odnosno uvidom u tabelu *Podaci o vrstama sudskih odluka iskazani po licima* utvrđen je ukupan broj donesenih sudskih odluka. Taj broj obuhvata sljedeće odluke suda: rješenja o obustavi postupka, odbijajuće presude, oslobađajuće presude, krivično djelo učinjeno u stanju neuračunljivosti, osuđujuće presude. U ovom radu, autor nije vršio detaljnu analizu rada sudova na području RS, jer iako atraktivan, to bi bio suviše ambiciozan poduhvat, koji nadilazi pretenzije ovog rada, te su podaci o broju sudskih odluka podaci Republičkog tužilaštva RS.

publici Srpskoj godišnje, u prosjeku, bude podignuto 6574.58 optužnica. U prosjeku, godišnje budu potvrđene 6142.42 optužnice, što je manje za 6.57%, u odnosu na broj podignutih optužnica. Prosječan godišnji broj donesenih sudskih odluka je 6006.58.

Načelnu ispravnost postupanja organa krivičnog gonjenja potvrđuje i sudska kontrola, koja samo izuzetno izjavljuje neslaganje sa tužilačkim prijedlozima, što je vidljivo ukoliko posmatramo broj podignutih optužnica (78895), broj potvrđenih optužnica (73709) i broj donesenih sudskih odluka (72079), u periodu 2004-2015. godina. Od ukupnog broja podignutih optužnica, u periodu 2004-2015. godina, potvrđeno 93.43% optužnica. U navedenom periodu je došla do izražaja i ažurnost sudova Republike Srpske, jer je broj donesenih sudskih odluka bio zanemarljivo manji u odnosu na broj podignutih, odnosno potvrđenih optužnica u analiziranom periodu. Ukupan broj donesenih sudskih odluka u odnosu na broj potvrđenih optužnica iznosi 97.78%. O efikasnosti krivičnog postupka i opravdanosti njegovog vođenja govori i činjenica da u strukturi sudskih odluka dominiraju osuđujuće presude. Naime, u Republici Srpskoj, u periodu 2004-2015. godina doneseno je 72079 sudskih odluka,<sup>54</sup> od čega 62523 (ili 86.74%) osuđujućih presuda i 4102 (ili 5.69%) oslobađajućih presuda. U periodu 2004-2015. godina, doneseno je i 5454 (ili 7.57%) sudskih odluka koje obuhvataju: rješenja o obustavi postupka, odbijajuće presude, krivično djelo učinjeno u stanju neuračunljivosti, čiju detaljnu analizu, u ovom radu, nećemo vršiti, jer bi to bio ambiciozan poduhvat koji prevazilazi okvire teme istraživanja. Na ovaj način možemo pratiti efekat gubljenja krivičnih djela nakon optuženja.

O efikasnosti krivičnog postupka govori, takođe, činjenica da je u periodu 2004-2015. godina na području Republike Srpske bilo je 1369 ili 1.73 % optužnica čije je potvrđivanje odbijeno, što, u prosjeku, godišnje iznosi 114.08 optužnica<sup>55</sup>.

## ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Nakon prednje izvršene analize došli smo do određenih zaključaka:

1. Danas je pojednostavljeni krivični postupak široko prihvaćen u svim savremenim nacionalnim zakonodavstvima, pa tako i u našem, a pojavljuje se u nekoliko tipičnih oblika procesnih redukcija, sa određenim terminološkim razlikama: imunitet svjedoka, izjašnjenje o krivici, pregovaranje o krivici i postupak za izdavanje kaznenog naloga. Predviđenim oblicima pojednostavljenog postupanja u krivičnim stvarima na zadovoljavajući način je uspostavljena ravnoteža između dviju tendencija: s jedne strane tendencije za racionalnošću krivičnog postupka u rješavanju ogromnog broja lakših krivičnih predmeta, a s druge strane tendencije poštovanja osnovnih ljudskih prava okrivljenog i žrtve.

<sup>54</sup> Uvidom u podatke dostavljene od strane Republičkog tužilaštva Republike Srpske, odnosno uvidom u tabelu *Podaci o vrstama sudskih odluka iskazani po licima* utvrđen je ukupan broj donesenih sudskih odluka. Taj broj obuhvata sljedeće odluke suda: rješenja o obustavi postupka, odbijajuće presude, oslobađajuće presude, krivično djelo učinjeno u stanju neuračunljivosti, osuđujuće presude. U ovom radu, autor nije vršio detaljnu analizu svih vrsta sudskih odluka jer iako atraktivan, to bi bio suviše ambiciozan poduhvat, koji nadilazi pretenzije ovog rada, te se autor, u ovom radu, odlučio da izvrši analizu broja osuđujućih i oslobađajućih presuda, smatrajući taj podatak dovoljno relevantnim i značajnim s obzirom na temu istraživanja.

<sup>55</sup> Kosić, D., *op.cit.*, str. 196-197.

2. Primjena pojednostavljenih formi postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske je opravdana i svi oblici pojednostavljenih formi postupanja u krivičnom postupku imaju mnogo više prednosti nego nedostataka.

3. Iako i sudije i tužioc i u Republici Srpskoj smatraju da je primjena instituta *imunitet svjedoka* opravdana i da ima znatno više prednosti nego nedostataka, ipak smatraju da je primjena ovog instituta, u praksi, rijetka.

4. Institutom *izjašnjenja o krivici*, čija se priroda ogleda u davanju formalnog odgovora pred sudom na optužbe u optužnom dokumentu nastoji se prije početka glavnog pretresa utvrditi da li optuženi optužbu prihvata ili je osporava. U praksi, prema mišljenju sudija i tužilaca u Republici Srpskoj, se jako rijetko dešava da optuženi, prilikom izjašnjenja o krivici, pred sudijom za prethodno saslušanje prihvati optužbu. Da se ovaj institut jako rijetko koristi, govore i podaci Osnovnog suda u Banja Luci, kao najvećeg prvostepenog suda u Republici Srpskoj, gdje je, uvidom u dostavljenu *statistiku načina završetka po referatima i vrstama predmeta*, u periodu od 01.01.2006.-30.06.2016. godine, utvrđeno da je od ukupno 7090 lica koja su obuhvaćena tzv. Kps (krivica - prethodno saslušanje) fazom samo njih četvoro ili 0.06% optuženih izjasnilo krivim pred sudijom za prethodno saslušanje, te su donesene svega četiri presude na osnovu priznanja krivice.

5. Više od polovine podignutih optužnica u Republici Srpskoj u periodu 2004-2015. godina podignuto u pojednostavljenom krivičnom postupku, odnosno s ciljem vođenja skraćenog krivičnog postupka. Naime, u periodu 2004-2015. godine podignuto je ukupno 78895 optužnica, od čega u redovnom krivičnom postupku 37555 ili 47.60% optužnica, a u pojednostavljenom krivičnom postupku 41340 ili 52.40% optužnica.

6. U posmatranom dvanaestogodišnjem periodu najviše optužnica je podignuto 2005. godine (8726 optužnica), a najmanje 2010. godine (5447 optužnica).

7. U posmatranom dvanaestogodišnjem periodu najviše podignutih optužnica sa kaznenim nalogom je bilo 2005. godine (3928 optužnica), a najmanje 2013. godine (2137 optužnica). Najviše optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice je podignuto 2005. godine (1323 optužnice), a najmanje 2010. godine, kada je podignuta 81 optužnica sa predloženim sporazumom o priznanju krivice.

8. U periodu 2004-2010. godina broj podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku je bio veći nego broj podignutih optužnica u redovnom krivičnom postupku, a od 2010. godine do 2015. godine je obrnuto – broj podignutih optužnica u redovnom krivičnom postupku je veći nego u pojednostavljenom krivičnom postupku. Na manji broj primjene konsenzualnih formi su možda uticali npr. strah od suda javnosti zbog blagih kazni; greške u praksi prilikom njihove primjene koje su nastale zbog nedorečenosti i nepreciznosti zakonskih odredaba što dovodi do neujednačene sudske prakse; nepovjerenje između procesnih stranaka i branilaca; nemotivisanosti tužilaca zbog komplikovane procedure zaključenja sporazuma o priznanju krivice zbog primjene Pravila u postupku pregovaranja o krivici i zaključenju sporazuma o krivici Republičkog tužilaštva Republike Srpske broj: A-56/09 donesena dana 09.02.2009. godine na sjednici proširenog kolegija

od strane republičkog tužioca, republičkih tužilaca, glvnih okružnih tužilaca i glavnog specijalnog tužioca. Odgovor na pitanje zašto je došlo do toga da je broj podignutih optužnica u redovnom krivičnom postupku postao veći nego u pojednostavljenom krivičnom postupku i zašto ta tendencija traje već pet godina trebaju dati naredna istraživanja.

9. Od ukupnog broja podignutih optužnica na području Republike Srpske, u periodu 2004-2015. godina, koji iznosi 78895 optužnica, podignuto je 35836 optužnica sa kaznenim nalogom ili 45.43% od ukupnog broja podignutih optužnica (ili 86.69% od broja podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku), dok je 5504 optužnica podignuto sa predloženim sporazumom o priznanju krivice, ili 6.97% od ukupnog broja podignutih optužnica (ili 13.31% od broja podignutih optužnica u pojednostavljenom krivičnom postupku).

10. U periodu 2004-2015. godina na području Republike Srpske bilo je 1369 ili 1.73 % optužnica čije je potvrđivanje odbijeno, što, u prosjeku, godišnje iznosi 114.08 optužnica.

11. U Republici Srpskoj, u periodu 2004-2015. godina, doneseno je 72079 sudskih odluka, od čega 62523 (ili 86.74%) osuđujućih presuda i 4102 (ili 5.69%) oslobađajućih presuda. Donesene su i 5454 (ili 7.57%) sudske odluke koje obuhvataju: rješenja o obustavi postupka, odbijajuće presude, krivično djelo učinjeno u stanju neuračunljivosti.

12. Načelnu ispravnost postupanja organa krivičnog gonjenja potvrđuje i sudska kontrola, koja samo izuzetno izjavljuje neslaganje sa tužilačkim predlozima, što je vidljivo ukoliko posmatramo broj podignutih optužnica (78895), broj potvrđenih optužnica (73709) i broj donesenih sudskih odluka (72079), u periodu 2004-2015. godina. Od ukupnog broja podignutih optužnica, u periodu 2004-2015. godina, potvrđeno 93.43% optužnica. U navedenom periodu je došla do izražaja i ažurnost sudova Republike Srpske, jer je broj donesenih sudskih odluka bio zanemarljivo manji u odnosu na broj podignutih odnosno potvrđenih optužnica u analiziranom periodu. Ukupan broj donesenih sudskih odluka u odnosu na broj potvrđenih optužnica iznosi 97.78%. O efikasnosti krivičnog postupka i opravdanosti njegovog vođenja govori i činjenica da u strukturi sudskih odluka dominiraju osuđujuće presude. U Republici Srpskoj u periodu 2004-2015. godina doneseno je 72079 sudskih odluka, od čega 62523 (ili 86.74%) osuđujućih presuda i 4102 (ili 5.69%) oslobađajućih presuda. U periodu 2004-2015. godina, doneseno je i 5454 (ili 7.57%) sudskih odluka koje obuhvataju: rješenja o obustavi postupka, odbijajuće presude, krivično djelo učinjeno u stanju neuračunljivosti.

#### LITERATURA:

- Barašanin, M. (2008), Govor i prezentacija sa konferencije u Sarajevu: Insitit Sporazuma o priznanju krivice i njegova primjena u predmetima u Tužilaštva BiH, pristupljeno 01. Juna 2017. godine na: [http://tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/Barasin\\_govor\\_za\\_konferenciju-sporazum\\_o\\_priznanju\\_krivice\\_27\\_i\\_28\\_03\\_2008.pdf](http://tuzilastvobih.gov.ba/files/docs/Barasin_govor_za_konferenciju-sporazum_o_priznanju_krivice_27_i_28_03_2008.pdf), 25.05.2017.
- Bejatović, S. (2010), Reforma krivičnoprocesnog zakonodavstva Srbije i efikasnost krivičnog pravosuđa, Reforma krivičnog pravosuđa, Tematski zbornik radova, Pravni fakultet Niš, str. 1-26.
- Bubalović, T. (2008), Novela Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine od 17.6.2008, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 15, Broj 2/2008, Zagreb, str. 1129-1157.

- Brkić, S., *Racionalizacija krivičnog postupka i uprošćene procesne forme*, Univerzitet u Novom Sadu, Pravni fakultet Novi Sad, 2004.
- Brkić, S. (2009), *Pojednostavljene forme krivičnog postupanja i postupak njihovog ozakonjenja u Republici Srbiji, Zakonodavni postupak i kazneno zakonodavstvo*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, str. 159-205.
- Grubač, M. (1984), *Racionalizacija krivičnog postupka uprošćavanjem procesnih formi*, *Zbornik radova, God. XVIII, Broj 1-3* Pravni fakultet Novi Sad, str. 285-296.
- Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 3/2003, 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 76/2006, 29/2007, 32/2007, 53/2007, 76/2007, 15/2008 i 58/2008.
- Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Brčko Distrikt BiH, br. 10/2003, 48/2004, 6/2005, 12/2007, 14/2007, 21/2007, 2/2008, 17/2009; prečišćen tekst 44/2010; 9/2013; prečišćen tekst 33/2013; 27/14.
- Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 50/2003, 111/2004, 115/2004, 29/2007, 68/2007, 119/2008, 55/2009, 80/2009, 88/2009, 92/2009, 100/2009; prečišćen tekst 53/2012.
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije BiH, br. 35/2003, 37/2003, 56/2003, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 08/13, 59/14.
- Zakon o sudovima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 37/12.
- Zakon o sudu BiH je objavljen u Službenom glasniku BiH, br. 29/2000, 24/2002, 3/2003, 42/2003, 37/2003, 9/2004, 4/2004, 35/2004, 61/2004, 32/2007, 97/2009. Službena prečišćena verzija Zakona o sudu BiH objavljena je u Službenom glasniku BiH br. 49/2009.
- Zakon o tužilaštvu Bosne i Hercegovine objavljen je u Službenom glasniku BiH br. 24/2002, 3/2003, 37/2003, 42/2003, 9/2004, 35/2004, 61/2004, 97/2009. Službena prečišćena verzija Zakona o tužilaštvu BiH objavljena je u Službenom glasniku BiH br. 49/2009.
- Zakon o tužilaštvima Republike Srpske Službeni glasnik Republike Srpske br. 55/02, 85/03, 115/04, 37/06, 68/07.
- Janković, R. (2016), *Postupak za izdavanje kaznenog naloga u krivičnoprocesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine (doktorska disertacija)*, Univerzitet u Banja Luci, Pravni fakultet Banja Luka.
- Kosić, D. (2017), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnim stvarima Republike Srpske (magistarska teza)*, Univerzitet u Istočnom Sarajevu, Pravni fakultet Pale.
- Pravilnik o orijentacijskim mjerilima za rad tužilaca u tužilaštvima u BiH („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 103/12, 2/14, 104/14).
- Pravilnik o sistemu za automatsko upravljanje predmetima u sudovima (CMS) broj: 09-50-1191/2011. (25.03.2011. godine). Visoki sudski i tužilački savjet BiH, pristupljeno dana: 15. juna 2016. godine na: [http://www.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p\\_id\\_doc=19944](http://www.pravosudje.ba/vstv/faces/docservlet?p_id_doc=19944).
- Sijerčić-Čolić, H. (2003), *Rasprava o reformi u krivičnom pravosuđu i krivičnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine s posebnim osvrtom na novo krivično procesno pravo*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Vol. 10, Broj 1/2003, Zagreb, str. 181-208.
- Sijerčić-Čolić, H. (2012), *Aktuelna pitanja krivičnog postupka u Bosni i Hercegovini (ustavnopravni, legislativni i praktični aspekti)*, *Aktuelna pitanja krivičnog zakonodavstva (normativni i praktični aspekt)*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Zlatibor, str. 288-316.
- Simović, Mi., i Simović, Ma. (2005), *Reforma krivičnog postupka u Bosni i Hercegovini – o nekim spornim pitanjima*, *Pravni život, Časopis za pravnu teoriju i praksu*, Broj 9, Beograd, str. 753-778.
- Simović, M. (2009), *Pojednostavljene forme postupanja u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine (zakonska rješenja i iskustva u dosadašnjoj praksi)*, *Alternativne krivične sankcije i pojednostavljene forme postupanja*, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, str. 195-223.



- Simović, M. (2012), Aktuelna pitanja materijalnog i procesnog krivičnog zakonodavstva: normativni i praktični aspekt, Aktuelna pitanja krivičnog zakonodavstva (normativni i praktični aspekt), Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Zlatibor, str. 11-42.
- Turanjanin, V. (2016), Sporazum o priznanju krivičnog dela (doktorska disertacija), Univerzitet u Kragujevcu, Pravni fakultet Kragujevac.
- Hodžić, S. (2011), Neka otvorena pitanja krivičnog procesnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini, Krivično zakonodavstvo i prevencija kriminaliteta, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Beograd, str. 397-415.
- Carić, M. (2012), Skraćeni oblici kaznenog postupka (doktorska disertacija), Sveučilište u Splitu, Pravni fakultet Split.
- Pravila u postupku pregovaranja o krivici i zaključenju sporazuma o krivici Republičkog tužilaštva Republike Srpske broj: A-56/09 donesena 09.02.2009. godine na sjednici proširenog kolegija od strane republičkog tužioca, republičkih tužilaca, glavnih okružnih tužilaca i glavnog specijalnog tužioca.
- OSCE, (2004), *Izveštaj o primjeni zakona o krivičnom postupku na sudovima u Bosni i Hercegovini*, pristupljeno 15. juna 2016. godine na: [http://www.oscebih.org/documents/osce\\_bih\\_doc\\_201012231053511cro.pdf](http://www.oscebih.org/documents/osce_bih_doc_201012231053511cro.pdf).

---

## Mr. sc. Kosić Dragana

*Adviser of the President of the Management Board, Sector Security, Banja Luka, dragana.kosic@yahoo.com*

# Basic Characteristics of Practical Application the Simplified Forms of Procedures in Criminal Cases of the Republic of Srpska

**Abstract:** In the context of numerous measures taken to increase the efficiency of criminal proceedings, a special place belongs to the simplified forms of criminal cases proceedings. Inspired by the desire for saving time, costs and labour and avoiding formalities which seem unnecessary in routine cases, the simplified procedural forms are proposed to traditional criminal proceedings. In this context, the systematic reform of criminal procedural legislation has been executed, both at the level of Bosnia and Herzegovina and in its entities and the Brcko District BiH which has opened a completely new approach to criminal proceedings, in which the emphasis is not only on enhancing the protection of basic human rights and freedom but also the efficiency of the proceedings. The range of simplified and shortened procedures, the new criminal proceedings legislation in the Republic of Srpska is known through the following forms: witness immunity (Article 149 of the Law on the Criminal Procedure of the Republic of Srpska), plea of guilty (Article 244 of the Law on the Criminal Procedure of the Republic of Srpska), plea bargaining (Article 246 of the Law on the Criminal Procedure of the Republic of Srpska), procedure for issuing penal order (Article 358 of the Law on the Criminal Procedure of the Republic of Srpska). In this paper it will be discussed about practical application of the institutes from the aspect of the efficiency of criminal proceedings of the Republic of Srpska. The basic method that will be used in the theoretical part of the paper is a dogmatic and normative method, while in the second part of the paper the statistical method will be used.

**Key words:** efficiency of criminal proceedings, the simplified forms of procedures in criminal cases, witness immunity, plea of guilty, plea bargaining, procedure for issuing penal order.